

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvitur difficile argumentum, & breviter explicatur, quâ ratione
Tridentinum matrimonia clandestina irritare potuerit,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

ARTICULUS III.

An iure veteri Ecclesiastico, vel novo, per Tridentinum inducto, irritentur matrimonia consensu clandestino facta?

43. Certum est, spectatâ solâ rei naturâ, & semota constitutione Ecclesiastica, vel civili, consensum clandestinum esse sufficientem ad valorem matrimonij, ut docet D. Thomas hic qu. 45. art. 5. probatque ex eo, quod consensus de present inter legitimas personas matrimonij facit, aliaque omnia sunt tantum de solemnitate, & ad hoc adhibentur, ut matrimonium convenientius fiat unde licet omittantur, verum est matrimonium. Idem etiam docet expressè Tridentinum sess. 24. in decreto de reform. matrimonij cap. 1. initio, affirmans non esse dubium, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit.

44. Certum etiam est, matrimonia clandestina fuisse semper ab Ecclesia prohibita, adeoque fuisse semper illicita inter Christianos, ut docet idem Concilium capite cit. sic dicens: *Sancta Dei Ecclesia ex iustissimis causis illa semper detestata est, atque prohibuit.* Idem etiam patet ex decreto Hormisdæ Papæ, relatô causâ 30. qu. 5. his verbis: *Nullus fidelis, cuiusunque conditionis sit, occultè nuptias faciat, sed benedictione acceptâ à sacerdote, publicè nubat in Domino.* Et Innocentius III. cap. 30. de clandest. despons. *Prædecessorum* (inquit) *nostrorum vestigijs inherendo, clandestina conjugia penitus inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus interesse presumat.* Solum ergo difficultas est, an talia matrimonia initio Ecclesiæ fuerint non modo prohibita & illicita, verum etiam invalida, vel saltem per Tridentini decretum potius irritentur? Pro resolutione lit

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

45. Dico primò, ante Tridentinum matrimonia clandestina nunquam fuisse invalida. Est contra Pontium, & quosdam alios, existimantes ea fuisse invalida à tempore Apostolorum usque ad tempora Hormisdæ Papæ, qui sedet anno 514. vel etiam usque ad tempora Pelagij, qui Ecclesiam rexit anno 555. præcipuum ipsorum fundamentum sumitur ex decreto Evaristi, relatô cap. *Aliter* 30. qu. 5. in quo Pontifex clandestina matrimonia appellat adulteria, contubernia, stupra, fornicationes, quia nimirum ea irritaverat. Undè Concilium Colonienſe sub Paulo III. celebratum parte 7. cap. 47. hæc habet: *Oportandum ut canon Evaristi Pontificis Concilio generali renovetur, tollanturque illa clandestina matrimonia, quæ invitis parentibus ac propinquis, veneris potius quam Dei causâ contrahuntur. Interea verò donec Ecclesia de hoc prospiciat si non irrita, prohibita saltem sint.*

46. Nostra tamen conclusio communis est apud Theologos, illamque docere videtur Tridentinum cap. 1. decreti de reform. matrim. verbis supra relatis, quibus ait: *Dubitandum non esse, clandestina matrimonia, rata & vera fuisse, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, his enim verbis*

A innuere videtur, Ecclesiam nunquam ante illud Concilium irrita fecisse clandestina matrimonia.

Addo, quòd si fuisset lex aliqua Ecclesiastica, quæ ante Tridentinum matrimonia clandestina irritasset, huius haud dubiè Concilium fecisset mentionem, eamque se renovare declarasset (sic aut paulò post, loquendo de proclamationibus matrimonio præmittendis, ait se quoad illas renovare decretum Concilij Lateranenſis sub Innocentio III.) Præsertim, cum non deessent ex Patribus, & ex Doctoribus Concilij, qui dubitarent, esse Ecclesia matrimonia clandestina irritare, & materiam aut formam Sacramenti matrimonij aliquo modo immutare, ut videre est in actis Concilij, & apud Spondanum ad annum Christi 1563. Unde

B Ad auctoritatem Evaristi supra adductam, 47. dicendum, illum matrimonia clandestina appellasse adulteria, stupra, fornicationes, in foro duntaxat externo, in quo Ecclesia ea non præsumit valide contracta, eo ipso quòd contra ipsius prohibitionem celebrata sunt. Eodem modo explicari possunt Patres Concilij Colonienſis, vel responderi potest, Consilium dixisse id, quod supra retulimus, non definiendo, sed quorundam Doctorum sententiam, ut probabilem sequendo.

C Dico secundò, Jure novo per Tridentinum 48. inducto, matrimonia clandestina irrita esse. Patet ex Tridentino sess. 24. decreto de reform. matrim. cap. 1. ubi sic dicitur: *Qui aliter, quam præfente Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus testibus matrimonium contrahere attentaverit, eos sancta Synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, & huiusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eos præfati decreto irritos facit & annullat.* Ex quibus liquet, Tridentinum matrimonia clandestina irritare, & nomini clandestini matrimonij illud intelligere, cum non interest proprius Parochus, aut alius Sacerdos de ejus licentia cum duobus saltem testibus; unde licet publicè coram alijs multis matrimonium contrahatur, si tamen fiat sine præsentia Parochi & testium, clandestinum censetur ab Ecclesia.

§. II.

Solvitur difficile argumentum, & breviter explicatur, quæ ratione Tridentinum matrimonia clandestina irritare poterit.

E Circa prædictum Tridentini decretum gravissima est difficultas, quomodo potuerit Ecclesia matrimonia consensu clandestino facta irritare, cum enim matrimonium sit Sacramentum, cuius materia & forma sunt ipsi consensus conjugum verbis vel alijs signis expressi, ut disput. 2. ostendimus, & Ecclesia non habeat potestatem mutandi materias & formas Sacramentorum (hoc enim est proprium potestatis excellentiæ quæ est in Christo) non videtur, quæ ratione Ecclesia potuerit facere quòd consensus clandestinus, qui ante Tridentinum erat sufficiens materia & forma matrimonij, non sit amplius sufficiens materia & forma illius. Et augetur difficultas ex eo, quòd matrimonium ex una parte sit contractus naturalis, ita ut iure naturæ consensus inter personas habiles faciat verum matrimonium; & ex alia, Ecclesia non possit irritare aut variare ea, quæ sunt juris naturæ.

Aaaa

Hæc

50. Hæc difficultas adeo torfit aliquos ex Patribus Tridentinis, ut ante decretum prædictum de reform. matrim. exilimaverint, Ecclesiam non posse clandestina matrimonia irritare; & quidam ex Theologis, qui ei interfuerunt, ut Dominicus Soro, & Ruardus Taperus questionem indecisam reliquerint. Pro resolutione

51. Notandum primò ex D. Thoma in 4. dist. 34. qu. unic. ar. 1. ad 4. matrimonium hoc habere supra cetera Sacramenta, quod non solum ordinatur ad conjugum sanctificationem, sed etiam est in officium naturæ, & in bonum commune totius Reipublicæ; atque adeo triplici constat contractu, naturali, civili, sacramentali. Inquantum est contractus naturalis, statuitur jure naturæ; inquantum civilis, lege civili; inquantum Sacramentum, statuitur jure divino; idèque ex qualibet dictarum legum potest aliqua persona fieri inhabilis ad matrimonium; si enim sit impotens ad copulam carnalem, lege naturæ ad illud inhabilis est; si consanguineus, vel affinis, lege positivâ, civili & Ecclesiasticâ; si non baptizatus, jure divino incapax est Sacramenti matrimonij, quamvis ad contractum naturalem vel civilem habilis sit.

52. Notandum secundò, Christum Dominum non elevasse omnem contractum matrimoniale, etiam signis sensibilibus expressum, in Sacramentum, sed tantum eum, qui esset legitimus, id est legitimus conformis, & inter personas baptizatas & legitimas, id est impedimentum dirimens non habentes.

53. Ex his facile haberi potest resolutio difficultatis propositæ, & explicari, qua ratione Ecclesia matrimonia clandestina irritare potuerit: id enim duobus modis præstare potuit, primo indirectè, & mediâtè, reddendo personas inhabiles ad contrahendum, ut innuit Tridentinum in decreto supra relato; secundò directè & immediâtè, cassando & irritando contractus matrimoniales consensu clandestino factos, cum enim Ecclesia sit Respublica bene ordinata & Christo, debuit in ea esse potestas ad regulandos contractus suorum subditorum, & adeo potuit statuere quasdam condiciones, sine quibus tales contractus sint irriti. In quo non mutavit materiam, vel formam Sacramenti matrimonij, formaliter sumptas (nam materia & forma Sacramenti matrimonij, etiam post Tridentini decretum, est contractus legitimus, sicut ante) sed tantum materialiter, faciendo scilicet quod contractus clandestinus, qui antea erat legitimus, non sit amplius legitimus, subindeque non sit amplius elevabilis ad dignitatem Sacramenti, cum Christus, ut supra dicebamus, solum contractum legitimum ad rationem Sacramenti elevaverit.

54. Potestque id explicari, & illustrari duplici exemplo aptissimo. Primum est si quis habet potestatem mutandi aquam in vinum, & iter mutare materiam Sacramenti baptismi materialiter (hoc est efficiendo quod ea res, quæ erat vera aqua naturalis, jam non sit amplius aqua naturalis, nec per consequens materia Sacramenti baptismi) sed non formaliter, quia semper verum esset, quod aqua vera & naturalis esset materia Sacramenti baptismi à Christo instituta. Item si terminus iste corpus, à sua significatione deponeretur, & ad aliam communi Reipublicæ consensu transferretur, & alius, qui vim idem significandi haberet, loco illius substitue-

retur; forma consecrationis panis incomparabiliter, quia semper verum esset, quod vocem significantes conversionem panis in corpus Christi essent forma Eucharistie. Idem cum propositione dicendum est de materia & forma Sacramenti matrimonij; Ecclesia enim prohibendo matrimonia clandestina, non mutavit formaliter, sed materialiter tantum, materiam & formam Sacramenti matrimonij, faciendo quod contractus consensu clandestino factus, non sit amplius legitimus, id est legitimus Ecclesiasticis conformis, & reddendo personas sic contractas inhabiles ad matrimonium. Neque novum est, quod Ecclesia hac potestate usa fuerit, nam olim in Ecclesia matrimonia erant irrita contracta inter consanguineos usque ad septimum gradum sine dispensatione; postea verò Ecclesia restrinxit usque ad quartum gradum, unde fecit ut matrimonium inter consanguineos in quinto gradu, quod olim non erat Sacramentum, modo sit Sacramentum, reddendo personas habiles ad contrahendum. Ex his patet solutio ad primam difficultatem.

Ad secundam verò respondeo, de jure quidem naturæ esse quod contractus legitimus sit matrimonium, sed quod contractus legitimus sit, non solum à jure naturali, sed etiam à jure positivo, civili & Ecclesiastico dependere; cum matrimonium, ut supra dicebamus, non solum sit in officium naturæ, sed etiam in bonum Reipublicæ Christianæ & secularis, non solum statuitur jure naturæ, sed etiam legibus Ecclesiasticis & Civilibus subditur unde jure Canonico & Civili aliquæ condiciones statui possunt, ex quorum defectu contractus matrimonialis fiat irritus, subindeque non sit elevabilis ad rationem Sacramenti.

§. III.

Resolvuntur alie difficultates, seu casus controversie circa matrimonia clandestina, & prædictum Concilij Tridentini decretum.

Quæres primò, quid intelligatur nomine Parochi, vel Ordinarij, cujus præsentia ad validitatem matrimonij à Tridentino requiritur?

Respondeo nomine Parochi, vel Ordinarij non solum intelligi Parochum in tota sua Parochia, sed etiam Episcopum in tali diocesi, Archiepiscopum in tota provincia, dum viuit actu, vel causa ad eum per appellationem devoluta est, Summum Pontificem in toto orbe. Legatum Summi Pontificis in tota sua provincia, Vicarios generales Episcoporum in spiritualibus, & capitulum Cathedralis, sede vacante, in tota diocesi, & denique eos, qui habent jurisdictionem Episcopalem respectu eorum, in quos eam habent, ut Capitula quædam, & Abbates exempti.

Quæres secundò, An necessarium sit quod Parochus matrimonio assistens sit Sacerdos?

Respondeo id non esse necessè, sed sufficere ut habeat titulum & officium Parochi, sicut expressè declaravit congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum anno 1591. ut refertur in declarationibus capituli primi decreti de reform. matrim. Ubi etiam dicitur nomine Parochi intelligi eos, qui obtinent Parochiale beneficium, licet ad Sacrodotium nondum promoti sint, quia nondum expi-